

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.03.2001, sp. zn. 7 Tz 52/2001, ECLI:CZ:NS:2001:7.TZ.52.2001.1

Číslo: 38/2002

Právní věta:

Pokud odsouzený, který vykonává trest odnětí svobody, při dočasném pobytu mimo věznici úmyslně porušil stanovené omezení pohybu jak co do místního, tak co do časového určení a následně se skrýval na různých místech v úmyslu vyhnout se dalšímu výkonu trestu odnětí svobody, je třeba jeho počínání posuzovat již jako uprchnutí ve smyslu § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák. o trestném činu maření výkonu úředního rozhodnutí. Samotné uprchnutí nelze z hlediska naplnění formálních znaků této skutkové podstaty chápat pouze jako útěk z objektu věznice s násilným překonáváním překážek či fyzického odporu střežících osob.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.03.2001

Spisová značka: 7 Tz 52/2001

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Maření výkonu úředního rozhodnutí

Předpisy: § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud vyslovil k stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti v neprospěch obviněného J. K. porušení zákona ve prospěch obviněného J. K. rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 4. 10. 2000 sp. zn. 10 To 231/2000.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem samosoudce Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 3. 4. 2000 sp. zn. 3 T 53/2000 byl obviněný J. K. uznán vinným trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák. a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří let a šesti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Uvedeného trestného činu se obviněný dopustil podle zjištění nalézacího soudu tím, že dne 29. 8. 1999 se do 20.00 hod. nevrátil z volného pohybu v souvislosti s návštěvou zpět do Věznice v H., kde v té době vykonával trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců nepodmíněně, uložený mu rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 10. 2.

1993 sp. zn. 1 T 63/92 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 4. 1993 sp. zn. 5 To 140/93, a zdržoval se na různých místech České republiky až do 16. 9. 1999, kdy byl v 09.10 hod. zadržen hlídkou Policie České republiky v O., okr. R.

K odvolání obviněného J. K. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 4. 10. 2000 sp. zn. 10 To 231/2000 napadený rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. b), d), e) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a znovu sám ve věci rozhodl tak, že obviněného J. K. uznal vinným, že se dne 29. 8. 1999 do 20.00 hod. nevrátil z volného pohybu v souvislosti s návštěvou zpět do Věznice v H., kde v té době vykonával trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců nepodmíněně, uložený mu rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 10. 2. 1993 sp. zn. 1 T 63/92 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 4. 1993 sp. zn. 5 To 140/93, a zdržoval se na různých místech České republiky až do 16. 9. 1999, kdy byl v 09.10 hod. zadržen hlídkou Policie České republiky v O., okr. R. V tomto jednání ovšem na rozdíl od soudu prvního stupně shledal odvolací soud toliko trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák. a odsoudil obviněného J. K. k trestu odnětí svobody v trvání pěti měsíců s výkonem ve věznici s ostrahou.

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové podal ministr spravedlnosti ve lhůtě uvedené v ustanovení § 272 odst. 1 tr. ř. u Nejvyššího soudu v neprospěch obviněného J. K. stížnost pro porušení zákona, neboť tímto rozhodnutím byl podle jeho názoru porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1, § 258 odst. 1 písm. b), d) a § 259 odst. 3 tr. ř. a § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák. V písemném odůvodnění podaného mimořádného opravného prostředku ministr spravedlnosti připomenul, že odlišnou právní kvalifikaci jednání obviněného J. K. odůvodnil odvolací soud tím, že dikce skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák. z hlediska logického a gramatického výkladu vyžaduje, aby byly splněny dvě obligatorní podmínky. V první řadě musí jít o aktivní jednání pachatele, nikoliv o pouhé jednání omisivního charakteru. Dalším, ještě významnějším předpokladem je skutečnost, že pachatel tohoto činu se v době jeho spáchání reálně nachází ve výkonu trestu odnětí svobody tak, aby skutečně mohl vykonat zákonem předpokládané jednání, tj. útěk, přičemž je nepodstatné, zda takový pachatel uprchne přímo z objektu vězeňského zařízení, neboť může jít např. i o útěk pachatele ze střeženého pracoviště mimo objekt věznice, při jeho eskortním převozu, z nemocničního zařízení apod. V dané trestní věci však byla obviněnému J. K. v průběhu výkonu trestu odnětí svobody udělena kázeňská odměna formou povolení volného pohybu mimo věznici s vymezením přesných časových relací opuštění vězeňského zařízení a návratu do něho zpět. Obviněný se tudíž po opuštění Věznice v H. podle názoru odvolacího soudu nacházel na svobodě, logicky tedy nikoliv v režimu výkonu trestu, a tím, že se ve stanovené době do věznice nevrátil, se dopustil podle Krajského soudu v Hradci Králové trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák., tedy toliko závažného jednání směřujícího ke zmaření účelu výkonu trestu, do něhož se obviněný vrátil teprve po svém zadržení orgány Policie České republiky. Podle odvolacího soudu lze přitom na posuzovanou věc analogicky vztáhnout i judikát č. 19/1980 Sb. rozh. tr.

Ministr spravedlnosti vyslovil souhlas se závěrem odvolacího soudu, že důkazní řízení u soudu prvního stupně bylo provedeno v souladu se zákonem a v dostatečném rozsahu pro rozhodnutí ve věci. Rovněž hodnocení důkazů bylo provedeno v intencích ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a skutková zjištění, ke kterým takovýmto hodnocením důkazů nalézací soud dospěl, jsou rovněž úplná a správná. Při přezkoumávání právního posouzení skutkových zjištění soudem prvního stupně však odvolací soud podle mínění ministra spravedlnosti nepostupoval v souladu se zákonem a právní hodnocení, ke kterému tímto postupem dospěl, je věcně nesprávné.

Pokud ovšem odvolací soud při právním hodnocení skutkových zjištění a při úvahách o naplnění či nenaplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák. dovodil, že je v daném případě třeba zkoumat, zda došlo k

souběžnému naplnění znaku „uprchne„ a „z výkonu trestu odnětí svobody„, lze takovýto postup považovat podle ministra spravedlnosti za správný. Při této úvaze však dospěl odvolací soud k závěru, že obviněný J. K. se v době činu nenacházel ve výkonu trestu odnětí svobody, neboť byl na „svobodě„ a nepodléhal režimu výkonu trestu odnětí svobody. Zároveň dospěl krajský soud k závěru, že jednání obviněného nemělo povahu útěku, tedy aktivního jednání, ale pouze povahu jednání omisivního (nevrátil se). Je tedy zřejmé, že odvolací soud pochopil znak „z výkonu trestu odnětí svobody„ ve smyslu ustanovení § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák. především a pouze jako vymezení místa, kde se nacházel pachatel v době spáchání trestného činu, tzn. jako objekt věznice, střežené pracoviště mimo objekt věznice, eventuálně jakékoliv místo, na kterém se nacházel odsouzený při eskortě apod. Obsah tohoto znaku je však třeba podle ministra spravedlnosti chápat širěji, a to jako právní postavení pachatele v době činu, tedy tak, že se jedná o osobu, na které je vykonáván trest odnětí svobody a která tak podléhá režimu výkonu trestu odnětí svobody. Obviněný J. K. se nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody a podléhal řádu výkonu trestu odnětí svobody, což v daném případě znamenalo zdržovat se v prostoru časově i místně vymezeném podle rozhodnutí ředitele věznice. „Uprchnutí„ pak podle ministra spravedlnosti nelze chápat pouze jako útěk z objektu věznice s násilným překonáváním překážek či fyzického odporu střežících osob, ale jako každé jednání, které je páčáno odsouzeným v úmyslu znemožnit další výkon trestu odnětí svobody na své osobě a vymanit se z dosahu orgánů vězeňské služby, byť je zřejmé, že s ohledem na způsob provedení a okolnosti případu bude výrazný rozdíl ve společenské nebezpečnosti takového činu s možným dopadem na druh a výměru uloženého trestu.

S ohledem na shora uvedené ministr spravedlnosti shledal, že odvolací soud dospěl při právní kvalifikaci jednání obviněného J. K. k nesprávným právním závěrům, byť se naproti tomu ministr spravedlnosti v plném rozsahu ztotožnil se zjištěním odvolacího soudu o nesprávně uloženém trestu i nesprávném zařazení obviněného pro výkon trestu do příslušného typu věznice, neboť uložený trest byl zjevně nepřiměřeně přísný a nebyly splněny podmínky pro zařazení obviněného pro výkon trestu do věznice se zvýšenou ostrahou.

Ministr spravedlnosti proto sice zhodnotil jako správné, pokud odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. d), e) tr. ř. ve výroku o trestu a ve výroku o způsobu jeho výkonu, nicméně soud druhého stupně podle ministra spravedlnosti pochybil, pokud současně zrušil rozsudek soudu prvního stupně i ve výroku o vině trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák. a znovu rozhodl tak, že obviněného uznal na shodném skutkovém základě vinným stejným trestným činem podle § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák.

Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud z podnětu podané stížnosti podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové byl ve prospěch obviněného J. K. porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1, § 258 odst. 1 písm. b), d), § 259 odst. 3 tr. ř. a § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a zrušil i všechna další rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby Nejvyšší soud postupoval podle ustanovení § 270 odst. 1 tr. ř. Návrh tohoto procesního postupu intervenující státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, přítomný veřejnému zasedání konanému o podané stížnosti pro porušení zákona senátem Nejvyššího soudu, konkretizoval v tom smyslu, aby trestní věc obviněného J. K. byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí Krajskému soudu v Hradci Králové jako soudu druhého stupně, neboť stížností vytýkaná pochybení jsou toliko právního, nikoliv skutkového rázu.

Nejvyšší soud z podnětu podané stížnosti pro porušení zákona přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové a zabýval se rovněž správností postupu řízení, které jeho vydání předcházelo. Shledal především, že k porušení zákona v trestní věci obviněného J. K. ve prospěch tohoto obviněného skutečně došlo a že se tak stalo v ohledech oprávněně namítaných ministrem spravedlnosti v písemném odůvodnění podané stížnosti.

Kromě argumentace shora již reprodukované je třeba především připomenout, že obviněný J. K. se v době činu dne 29. 9. 1999 nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody, který mu byl ve výměře osmnácti měsíců jako trest nepodmíněný uložen rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 10. 2. 1993 sp. zn. 1 T 63/92 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 4. 1993 sp. zn. 5 To 140/93. Uvedený nepodmíněný trest odnětí svobody obviněný vykonával od 1. 8. 1997 v souladu s ustanovením § 39a odst. 1 písm. a) tr. zák., resp. s ustanovením § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (ve znění pozdějších předpisů) ve Věznici v H., tedy ve věznici s dohledem. Konec výkonu tohoto trestu byl původně stanoven na den 28. 7. 2000.

Výkon trestu odnětí svobody v tomto typu věznice, konkrétně ve věznici s dohledem, byl v kritické době upraven vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 110/1994 Sb., kterou byl vydán řád výkonu trestu odnětí svobody. Pokud jde o tehdejší právní úpravu podmínek výkonu trestu ve věznici s dohledem, odsouzení měli možnost se pohybovat v prostorách věznice bez omezení, ložnice ani ubytovny se nezamykaly (srov. § 66 odst. 1 cit. vyhlášky), odsouzení pracovali zpravidla na pracovištích mimo věznici bez dohledu pracovníka vězeňské služby (§ 66 odst. 2 cit. vyhlášky), odsouzeným byl v mimopracovní době umožňován volný pohyb mimo věznici za účelem účasti na akcích kulturně výchovných a osvětových, akcích sportovních, na bohoslužbách nebo na zájezdech, a to na základě povolení ředitele věznice, který rozhodl, zda se uvedených akcí spolu s odsouzenými zúčastnil i pracovník vězeňské služby (viz § 66 odst. 3 cit. vyhlášky). K naplnění účelu uvedeného v § 66 odst. 2, odst. 3 cit. vyhlášky byly odsouzeným vydávány propustky s vyznačením prostoru, ve kterém se mohli ve stanovené době pohybovat (§ 66 odst. 4 cit. vyhlášky), přičemž ředitel mohl jednou za dva týdny povolit odsouzenému v souvislosti s návštěvou volný pohyb mimo věznici, a to nejdéle na dobu 48 hodin. O povolení volného pohybu bylo odsouzenému vydáno potvrzení, ze kterého bylo zřejmé, kde a po jakou dobu se může odsouzený zdržovat (viz § 69 odst. 2 cit. vyhlášky).

Právě podle shora citovaného ustanovení § 69 odst. 2 cit. vyhlášky o řádu výkonu trestu odnětí svobody byl obviněnému J. K. rozhodnutím ředitele věznice povolen volný pohyb mimo věznici v době od 08.00 hod. dne 28. 8. 1999 do 23.00 hod. dne 29. 8. 1999 v prostoru města H. v hotelu F. Nejednalo se tudíž ani o přerušení výkonu trestu odnětí svobody ve smyslu § 35 až § 38 zák. č. 59/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ani o přerušení výkonu tohoto trestu ve smyslu § 325 odst. 1 tr. ř., obviněný J. K. se proto v kritické době nepřetržitě nacházel ve výkonu rozhodnutím soudu uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody a podléhal řádu tohoto výkonu. To v daném případě znamenalo povinnost zdržovat se v určeném čase v prostoru místně vymezeném rozhodnutím ředitele věznice. Pokud obviněný J. K. omezení stanovená rozhodnutím ředitele věznice nedodržel, resp. tato omezení vědomě a úmyslně porušil a vymezený prostor opustil, porušil zmíněný řád výkonu trestu odnětí svobody, přičemž jeho další jednání, spočívající zejména v následném skrývání před vězeňskými orgány i v útěku před zakročujícími policisty, svědčilo jednoznačně o jeho úmyslu vyhnout se dalšímu výkonu trestu odnětí svobody. Obviněný J. K. sám ostatně podobný záměr ve své výpovědi doznal.

Odvolací soud v tomto směru skutečně pochybil, pokud zúžil trestné jednání obviněného J. K. pouze na skutečnost, že tento obviněný se nevrátil do objektu věznice, a vyhodnotil toto počínání pachatele jako jednání toliko omisivního rázu. Obviněný si však počínal výrazně aktivně: úmyslně porušil stanovené omezení pohybu jak co do místního, tak co do časového určení a následně se skrýval na různých místech okresu R. v úmyslu vyhnout se dalšímu výkonu trestu odnětí svobody. Toto počínání je třeba podle názoru Nejvyššího soudu shodného s názorem uplatněným ve stížnosti pro porušení zákona posuzovat již jako uprchnutí ve smyslu § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák., neboť samotné uprchnutí v duchu relevantní zákonné dikce nelze z pohledu naplnění obligatorních formálních znaků citované skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí chápat pouze jako útěk z objektu věznice s násilným překonáváním překážek či fyzického odporu střežících osob, ale

jako každé jednání, které je odsouzeným páčáno v úmyslu znemožnit další výkon trestu odnětí svobody na své osobě a vymanit se z dosahu orgánů vězeňské služby.

K argumentaci odvolacího soudu v předmětné trestní věci odkazem na právní názor uplatněný v rozsudku bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 7. 1979 sp. zn. [2 Tz 7/79](#) publikovaném pod č. 19/1980 Sb. rozh. tr. je třeba poznamenat, že toto rozhodnutí především řešilo a vyřešilo z pohledu přezkoumávané problematiky vcelku nespornou otázku, že trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle nynějšího ustanovení § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák., resp. § 171 odst. 2 písm. b) tr. zák. se může dopustit výhradně osoba, která již výkon uloženého trestu odnětí svobody nastoupila. V případě obviněného J. K. není ovšem z důvodů shora již rozvedených sporu o tom, že uložený nepodmíněný trest odnětí svobody obviněný J. K. nejen nastoupil, ale v kritické době také tento trest vykonával. Odvolací soud tudíž svým rozhodnutím skutečně porušil ve prospěch obviněného J. K. zákon, a to v hmotněprávním ustanovení § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák., neboť právě toto ustanovení zvláštní části trestního zákona ve svém apelačním meritorním rozhodnutí vadně použil.

Krajský soud v Hradci Králové ovšem podle zjištění Nejvyššího soudu naproti tomu nepochybil, pokud z podnětu odvolání obviněného J. K. podle § 258 odst. 1 písm. d), e) tr. ř. zrušil rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové tímto opravným prostředkem napadený ve výroku o trestu odnětí svobody a ve výroku o způsobu jeho výkonu. Kasační postup odvolacího soudu byl z důvodů uvedených v písemném odůvodnění jeho rozhodnutí naprosto na místě, neboť rozhodnutí nalézacího soudu bylo vadné jak v konkrétní výměře uloženého trestu odnětí svobody, která byla nepřiměřeně a nezákonně přísná, tak ve výroku o způsobu výkonu tohoto trestu, kterým bylo rozhodnuto rovněž nezákonně přísně. O podaném odvolání přitom rozhodl krajský soud ve veřejném zasedání, aniž v jeho rámci provedl jakýkoliv další důkaz, také tento procesní postup však byl z pohledu zrušující části výroku napadeného rozsudku podle názoru Nejvyššího soudu v daném případě naprosto zákonný a pohyboval se plně v intencích § 263 odst. 6 tr. ř. Důkazy před odvolacím soudem se skutečně zpravidla neprovádějí a jen zcela výjimečně může odvolací soud řízení doplnit důkazy nezbytnými k tomu, aby mohl o podaném odvolání rozhodnout.

Citované ustanovení souvisí s realizací pojetí odvolacího řízení v platném českém trestním právu procesním jako řízení převážně kasačního, toliko s některými prvky apelačními. Těžiště dokazování je před soudem prvního stupně, tedy soudem nalézacím, kde je možno plně uplatnit základní zásady trestního řízení. Opačný přístup by znamenal krajně nežádoucí a nepřipustné nahrazování této významné činnosti soudu prvního stupně soudem odvolacím. Úkolem odvolacího soudu je v první řadě odpovědný přezkum zákonnosti a odůvodněnosti napadeného rozsudku soudu prvního stupně a předchozího řízení a důkazy by měl tudíž provádět výhradně v rozsahu nezbytném k tomu, aby mohl o podaném opravném prostředku či opravných prostředcích spravedlivě rozhodnout. Doplnění dokazování v odvolacím řízení tudíž zpravidla představuje prostředek přezkumné činnosti soudu druhého stupně, sloužící výhradně k tomu, aby výsledky původního dokazování, provedeného nalézacím soudem, byly buď ověřeny, anebo aby správnost původního dokazování a jeho hodnocení byly zpochybněny.

V tomto případě dospěl Krajský soud v Hradci Králové z důvodů výstižně vyjádřených v odůvodnění svého rozhodnutí na podkladě výsledků své přezkumné činnosti ke správnému závěru, že za daného důkazního stavu nemohou skutkové a tím ani právní závěry Okresního soudu v Hradci Králové vztahující se k výroku o trestu obstát. Nepochybil proto, pokud k odvolání obviněného J. K. odsuzující rozsudek okresního soudu z důvodů uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 písm. d), e) tr. ř. v adekvátní části zrušil. Naproti tomu tento soud z důvodů shora uvedených pochybil zrušením výroku o vině napadeného rozsudku soudu prvního stupně i svým nově vydaným meritorním rozhodnutím o této otázce. Se stížností pro porušení zákona však nelze souhlasit, že tímto procesním postupem Krajský soud v Hradci Králové překročil také meze apelačního procesního postupu dané ustanovením § 259 odst. 3 tr. ř.

Podle ustanovení § 259 odst. 3, věty první, tr. ř. může odvolací soud sám ve věci rozhodnout jedině tehdy, je-li možno nové rozhodnutí učinit na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozhodnutí soudu prvního stupně správně zjištěn a popřípadě důkazy provedenými před odvolacím soudem doplněn. Odvolací soud tudíž skutečně nemůže sám ve věci rozhodnout rozsudkem, a to nejenom tehdy, jestliže sám neprovede žádné důkazy, nýbrž především tehdy, pokud mění skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně jen na tom základě, že hodnotí jinak důkazy provedené před soudem prvního stupně. V takovém případě musí věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí (srov. rozh. č. 57/1984 Sb. rozh. tr.).

Současně platí, že pokud soud prvního stupně postupoval při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř., tzn. že je hodnotil podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a učinil logicky odůvodněná skutková zjištění, nemůže odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek zrušit jen proto, že sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem. V takovém případě totiž nelze napadenému rozsudku oprávněně vytknout žádnou vadu ve smyslu citovaného zrušujícího ustanovení (viz rozh. č. 53-I/1992 Sb. rozh. tr.).

Odvolací soud může ovšem oprávněně dospět k závěru, že skutková zjištění soudu prvního stupně jsou nejasná, neúplná nebo vzbuzující pochybnost o jejich správnosti, a v takovém případě může, resp. přímo musí vytknout chyby v hodnocení důkazů, kterých se podle jeho názoru nalézací soud dopustil, může poukázat na nelogičnost některých závěrů soudu prvního stupně a na to, že některé významné okolnosti opomenul zhodnotit, apod. Není však pochopitelně oprávněn dávat tomuto soudu závazné pokyny, k jakým konkrétním závěrům má dospět při hodnocení jednotlivých důkazů, ani k tomu, jaká celková skutková zjištění má učinit. Soud druhého stupně má však také právo dát soudu prvního stupně v případě potřeby závazné pokyny k opakování důkazů již provedených nebo k provedení důkazů nových (srov. rozh. č. 20/1997 Sb. rozh. tr.).

Ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. se přitom dotýká i skutečností subjektivní povahy, významných pro právní závěr o zavinění: odvolací soud proto nemůže sám ve věci rozhodnout rozsudkem ani na podkladě svých vlastních skutkových zjištění, týkajících se těchto skutečností, pokud se jeho skutkové závěry odlišují od skutkových zjištění, která učinil soud prvního stupně (viz také rozh. č. 60-V/1972 Sb. rozh. tr.). V přezkoumávané trestní věci ovšem Krajský soud v Hradci Králové řešil toliko otázku (byť ji vyřešil nesprávně) odpovídajícího právního posouzení skutkového stavu, který byl nalézacím soudem i podle názoru odvolacího soudu správně zjištěn. Na podkladě skutečností řádně a úplně zjištěných soudem prvního stupně odvolací soud nově rozhodl také o uložení přiměřeného trestu. Procesním postupem podle § 259 odst. 3 tr. ř. tak odvolací soud v daném případě nijak nevybočil z mezí daných platnou právní úpravou a i ve světle současné rozhodovací praxe Nejvyššího soudu tímto postupem samotným neporušil ve prospěch obviněného J. K. zákon také v ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř.

Nejvyšší soud proto z podnětu stížnosti pro porušení zákona podané v neprospěch obviněného J. K. vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř. porušení zákona toliko v ustanovení § 171 odst. 1 písm. e) tr. zák. Zároveň však musel Nejvyšší soud zvažovat nutnost, resp. potřebnost a vhodnost případného dalšího procesního postupu, předpokládaného ustanovením § 269 odst. 2 a násl. tr. ř. Vadným postupem opodstatněně vytknutým ve zrušující části rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, která se vztahuje k výroku o trestu, porušil zákon, a to naopak v neprospěch obviněného, rovněž Okresní soud v Hradci Králové. Negativní dopad tohoto pochybení z pohledu rozhodnutí o trestu však odvolací soud kasační částí svého rozhodnutí odstranil a svým apelačním postupem nevybočujícím z mezí daných ustanovením § 259 odst. 3 tr. ř. tento nedostatek vzniklý v řízení před soudem prvního stupně odstranil, byť za cenu vadného rozhodnutí o vině.

Stížnost pro porušení zákona ovšem představuje velice významný průlom do právní moci rozhodnutí

soudu, popřípadě státního zástupce nebo vyšetřovatele, zpravidla narušující stabilitu konečného a vykonatelného rozhodnutí těchto orgánů činných v trestním řízení. V konkrétním případě tak musí převážet zájem na plné zákonnosti rozhodnutí a plné zákonnosti postupu řízení, které takovému rozhodnutí předcházelo, nad zájmem na stabilitě a nezměnitelnosti tohoto pravomocného rozhodnutí. Taková situace však může nastat pouze při zásadních a podstatných vadách, pro které nemůže stížností napadené rozhodnutí vůbec obstát a kdy na právní moci a nezměnitelnosti takového rozhodnutí nelze trvat, protože by tak došlo k ohrožení podstaty spravedlivého a správného rozhodování v trestním řízení.

Účelem stížnosti pro porušení zákona je tudíž náprava závažných právních vad pravomocných rozhodnutí soudu, státního zástupce nebo vyšetřovatele nebo náprava závažných vad postupu řízení, které pravomocnému rozhodnutí těchto orgánů činných v trestním řízení předcházelo. Právní úprava tohoto mimořádného opravného prostředku přitom kromě nápravy uvedených závažných vad například v novém řízení, popřípadě výjimečně i novým meritorním rozhodnutím orgánu o stížnosti pro porušení zákona rozhodujícího, sleduje také usměrnění soudní praxe při řešení důležitých právních otázek.

Nejvyšší soud republiky za tohoto stavu věci z důvodů shora uvedených rozhodl tzv. akademickým výrokem, kterým zjištěné porušení zákona toliko vyslovil, aniž považoval za důvodné a potřebné stížností napadené rozhodnutí rušit, případně učinit další navazující procesní opatření.